

САНА ОЛОХ

ХААНАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

ЧУРАПЧЫ
ОРОЙУОНУН
ХААНАТА

№ 37 (7422) © Кулун тутар 30 күнэ.

Ойгуронунук © Санаата 1 солк. 50 харчы

Быйыл олох атыннык дьаһаннылар

Оройуонга хаһаайы-
нааһын араас көрүнэ эл-
бөөтэ Ким бааһынай ха-
һаайыстыбатынан, ким та-
баарыстыбынан, ким кол-
хоһунан бардылар. Ойон
туорахтаах культуралары
да, сүөһү аһаалыгар анаан
күөх үүнүүнү да ыһымы
хайдах быһыылаахтык та-
рийахтаахтарын добуһу
өйдүү өхсүбүккүн. Холо-
бур, урукку Эриэни Эри-
стини аатынан сохсоога
үрдүн үүнүү эвонота
баара. Оттон быйыл туе-
туһунан бытарыйбыттары-
нан ыһымы хайдах бы-
һылаахтын ыһтарга бы-
лааннаан олоһолорун
туоһулаабыт. Олох атын-
нык дьаһаммыттар эбит.

Туорахтаах культурала-
ры ыһыга урукку сох-
хоз түүрт отделениета
кыттаһаннар агроном Ми-
хаил Максимович Мона-
стырев директордаах «Аг-
ро» ассоциацияны төрий-
биттэр Кипсэхэ сүрүн-
дөөн урукку үрдүк үүнүү
эвонотун үлэһиттэрэ уон-
на техникалара сыйла-
рыллыбыттар. Оттон сүө-
һү аһаалыгар анаан күөх
үүнүүнү нэһиликтэригэр
бэйэлэрэ ыһаахтаахтар,
сизэмнэ «Агро» ассоци-
ация хааччыллар. Онуоха
анаан үлэһиттэр субу
күннэргэ сизэмнэ ыраас-
тыа сылдыаллар. Оттон
туорахтаах культуралар
аһаалыгар анаан 175
тонна сизэмнэ өссө бы-
лырыын күһүн ырааста-
быттар. Аны райпотреб-
союз нөһкө 150 тонна
сизэмнэ атын хаһаайыс-
тыбаларга атылаахтаах-
тар. Ону көрүү-харчыла,
ыраастааһын куулааһын
эһиэ туспа түбүгү өр-
дөр.

Сага тариллыгыт асо-
циация барыта 1225 гек-
тар нэһилээх бааһыналаах.
Быйыл атыннан 648 гек-
тарыгар туорахтаах куль-
туралары ыһаахтаахтар,
ол иһигэр 100 гектары-
гар салпаһынай. Аны
577 гектарга маары по-
тоһоһтоохтор. Оттон ас-
пыт сылга 845 гектары
паардаабыттар, 280 гек-
тарга күһүҥсү хорутуу-
ну ыһаабыттар.

Быйыл күөх үүнүүнү
«Хоптово» табаарыстыба
150, «Хадаар» табаарыс-
тыба 180, «Хайахсыт»
бодот бааһынай хаһа-
йыстыбата 100, Эриэни
Эристини аатынан кол-
хоз-табаарыстыба 80 гек-
тарга ыһар быһааннаах-
тар. «Агро» ассоциация
бурдугу үүнэрээччилэрэ
быйыл ыһаахтаах сирдэ-
ригэр хаары чингэтин
икки төгүлүгүн ыһаах-
тар. Субу күннэргэ үлэ-
һиттэр сизэмнэ ыраас-
тыаллар, куулааһылар.
Кипсэлэр сарыарда эрдэт-

тин күһүнү кыраакы
будваларыгар үрдүттэн
эбиктээн үлэһиттэр. Ки-
нилэр күөх үүнүү уонна
аһаалыһаалар сизэмнэ
олорчу ыраастаахтаахтар.
Туорахтаах культурала-
ры үүнэрээччилэр де-
зельнэй уматык суоһуттан
улаханнан дыксыһааллар.
Ойондор биллгин онто-
мантан көрдөһөн биэр-
эма трантордарын сүүр-
тэхтарынэ үөрүү буолар.
Кипсэлэргэ субу күннэргэ
хаанар техника наада.
Аны аһаах хонугунан
ыһыга туттулуохтаах
техникалары өрөһөннө-
һин сараланыыра. Тыа
хаһаайыстыбатын холбо-
вор сага массыналарын
урукку курдук дэлэчкэ
соһус булбаккын. «Баа-
баарын сүһүөх кыабыт»
диэн эгэллэринин, сыана-
та ботуччута даһаны ча-
бытар. Ойон ойно-манна
урут быраабыллыгыт тех-
никаны биэр сиргэ кири-
нээн таһарга суоттанал-
лар. Оччолуна урукку
соххоз бары учаастакта-
рын, бааһыналарын кэри-
һиэхэ наада.

«Хоптово» табаарысты-
ба быйыл 25 гектарга
хортуонпуйу олоһдорго
былаанналар. Онуоха
аналлаах эвоноту В. П.
Кардашевский салаһар.
Бааһыналарыгар хаары
чингэтин хас да төгүл-
дөөн ыһаахтар. 1000
тонна поһуому киллэрбит-
тэр. Овощехранилищега
сөп буолар сизэмнээхтэр.
Субу күннэргэ эвонот чин-
дэһинэрэ онтукаларын
ыраастааһын бөрүл-
лэр. Хортуонпуй олоһдо-
тун быйыл тодо чингэ-
тэхторун ыһаахталлаһыга,
соххотара ыһаахтан ыһа-
хтар аһаабытынан быһа-
рлар. Билигин рынок
уеулуобуйатыгар «икки
кыһаһынан» уонна огу-
руот астарынан байа на-
дыһылатын төлөрү хаач-
чыны утаһааһылаах со-
рук быһааһынан билиэхэ
өссө даһаны тура нин
абит.

Аспыт сылга эриэ-
тэр туорахтаах культу-
ралар уонна хортуонпуй-
тан куулааһа суох үүнүү-
нү ыһаабыттар. Уопсайы-
нан, кэппини хэксэ сыл-
ларга, тоһо даһаны ку-
рааннаабытын иһин, туе-
рахтаах культуралартан,
хортуонпуйтан үүнүүнү
бэлэчкэ ыһаахтарын нах-
сыбат буолар сатаһыт.
Оччолун билигин уон-
на соһаһанан дэлэчкэ со-
һус хааччынар түбэлтэ-
ригэр, урукку үтүө үтэ-
тэригэр быйыл даһаны
сааһы ыһаага кэппинэр
тахсыахтара.

С. АЛЕКСЕЕВ.

ИНФОРМАЦИОННАЯ АГЕНТСТВОЛАР ИИТИННЭРИИЛЭРИНЭН

Президент Борис Ель-
цин уонна Үрдүкү Сэбиэт
Председетелэ Руслан
Хасбулатов Россиянай
Федерация народнай де-
путаттарын тохсус эье-
һигэр кистэлэн куола-
һаһан түмүгэр байла-
рын бөлүмүөнүлаларын
иһдэ хаалдылар Борис
Ельцин демократическай
сүүстөр Кремль таһыла-
га Васильевский Түһүүгө
буоһбут митингиргэр
сизэмнэ куолаһаһын тү-
мүгүн киһини өйөөбүт
Россия дьонун аһааһы-
ларын баһыһытанын сы-
наһаата. Руслан Хасбу-
латов Интерфакс агентс-
твога биэрбит интервью-
тугар Президент иһи-
мешин уонна парламент
баһыһытанын төттөрү ыһа-
рыа туһунан куолаһа-
һын быһаас крестинтээн

төлөрү бөһөлөнүөнү
аралбата диктэ.

х х х

Баскыһаһыһаага Мос-
кыага Президент өйөөч-
чүлөр даһаны, киһини
утарооччылар даһаны
альтернативнай митингэ-
рэ буолутааһылар.
Итиһин митингэр уонна
манifestациялар Россия
эбэх куораттарыгар ыһа-
һыһаһылар.

х х х

Россия народнай депу-
таттарын бөлөһө тохсус
эьеһд государственнай
телерадиокомпания үлэ-
тигэр Сэбиэттар араас
таһаамыһынан хонтуруо-
лу олохтуур туһунан уу-
раһыан Конституционнай
суут көрүүтүгэр өйөөргө
быһаарда.

Атыга-эргиэнкэ лицензия көрдөнөр буолла

Оройуонга атыга-эргиэн
үлэтин государственнай
лицензиялааһын туһунан
115 №-дээх дьаһалы бу
күннэргэ оройуон дьаһал-
татын баһыһыга И. С.
Синцев таһаарда. Дьаһал
республика правительсво-
тын «Атыга-эргиэн үлэ-
тигэр государственнай ли-
цензиялааһын киллэрин
туһунан» бу дьыл кулун
тутар 6 күнүбүдүн 102
№-дээх уурааһын төлөрүү
бэрээдэһин ыһыһыһа.
Сыла—табаарга наады-
лааччылар бырааптарын
номускэһин, туһааннаах
предпринимателэр уонна
предпринимателэр аты-
га-эргиэнкэ үлэһиттэр
хортуондо, бэрээдэһи
олохтоһун. Онуоха ман-

ныктар көрүлүнүлөр:
1. Кэс билин көрүтүт-
тэн тутулуга суох бары
предпринимателэр, ол
иһигэр общественнай аһа-
лык предпринимателарын
уонна оройуонга аһыһын
табаардарынан, о. д. а.
эргиэнэр предпринимател-
лэри (бэйэлэрэ өһөрөн
таһааралларын аһааһа-
чылартан уратыларын)
атыһыһыр быраабы ма-
ксималир лицензияны оро-
йуон дьаһалтатыттан ма-
һыһын 1 күнүгэр дьэри
ыһаалларыгар эбэһиннэ-
һингэ.

2. Государственной ли-
цензиялааһын сага бэрээ-
дэһи иһигэр, пред-
принимателарга уонна пред-

принимателарга нэһи-
лээхтэр дьаһалтарын ба-
һыһыһыһын бэрээдэһи
атыһыһыһын көрүл-
лүүр патенттар 1993 сыл
муус устар 1 күнүттөн
күүстэрин сүтэрбиттэринэн
аһаһааллар.

3. Оройуон Сэбиэтин
көрүүтүгэр бэлэмнээн
ыһаалларга:

— атыга-эргиэн ли-
цензиялааһын төлөбүрүн
кэһмэһин;

— атыга-эргиэн быраа-
быгар олохтоох поһуогу
тохторор туһунан быһа-
рыа бырайыаһын.

4. Оройуон дьаһалтатын
дьаһалаларын төрийэччи
лицензиялаахтарга анаа
реестри олохтууругар.

5. Лицензията суох
атыһыһыһыһын ыһаа-
һын саһуоннаа суоһун, ити-
һин көрүлэ суох эргэни-
һин иһигэр доһуот зако-
нодательсвога ыһааллар
бэрээдэһи баһыһыһын ту-
тулаан бюджетка киллэ-
риллэрин туһунан бары
туһааннаах предприниме-
лары уонна предприниме-
теллэри сэрэтэргэ.

6. Нэһилээхтэр дьаһал-
таларын баһыһыһыһын,
госпожнадзор, сыаналарга
комитет, госсанэпиднадзор
туһааннаахтар лицензияла-
рын уонна ол көрдөбүлүн
икки хайдах тутуһарын
хонтуруоллуур сыллаах
утумнаах бэрээдэһи
ыһаалларыгар.

ЛИЦЕНЗИЯНЫ ЫЛЫЫ БЭРЭЭДЭГЭ

Дьаһалга этилэринэн,
таһаары нэһилиһиһаа
атыһаһыһын бары төрийэ-
лэр, ол иһигэр предприни-
мателлэр уонна обще-
ственнай аһааһыһын төрийэ-
лэрэ бу дьыл ыһа-
һыһыһын 1 күнүгэр дьэри
кэһмэһи государственнай
лицензиялааһын бары
бүтүөхтээхтэр. Төрийэ
сүрүн үлэти атыга-эргиэн
буоһбата да буоһуһу-
на, төрийэ тархэһин пра-
вовоһи форматыттан туту-
луга суох табаарыстыба,
бирдиндэһин иһин, сел-
ло, государственнай та-
рихтэ, ону гонэ предприни-
мателэ баһыһыһын
регистрациялаһыһын та-
һаары, лицензиялааһын
барыахтаахтар. Ол өрө-
һүн бэйэлэрэ өһөрбүт ха-
баардарын, бирдэһтарын,

бородууеууларын аһа-
һыһыһын төрийэччи
госпредпринимателлэргэ
бу уураах тэһиһбөт. Ки-
һилэр оройуон Сэбиэте
1992 сыл маһ ыйын 19
күүстэр ыһааһыт «Олох-
тоох поһуостар тутары-
һын» уурааһынан олох-
тоһот барысэһинэн олох-
тоох дьаһалтаттан патент
ыһааллар.

Лицензиялааһын ба-
рыһа бэрээдэһи маһиһын.
Лицензия оройуон дьа-
һалтатын баһыһыһын дьа-
һалтан бэрээдэһи. Ону
эбэһиһааһын аһа бастаан
анал формалаах кумааһы
туттарыахтар. Оһа киһи
бэйэтин туһунан сиб-
дэһиһэһин төлөрөр: та-

рихтэ аһа, юридическай
аһаһыһын, регистрация-
лаһыһын сибдэһиһааһы-
һын №-рэ, баһаары
регистрациялаһыһын сиб-
дэһиһааһыһын №-рэ,
үлэтин сүрүн көрүлэ, ма-
һаһаарын, оһоһоһуһуһын
характеристиката, үлэ-
һиттэрин квалификация-
һын састааптарын туһу-
нан аһа сүрүлаллар. Ол
кэһиһтэн государствен-
най санитарнай көрүлэ
көрүү органыгар, ваһи-
һиһааһын дьаһалтага,
сылаһа көһиһааһын, ба-
һаарыһааһын надзор органы-

гар сылаһаһааһын хас
бирдиндэһиһааһын түмү-
һын. Санитарнай көрүлэ
көрүү органы тарихтэ
(предпринимателэ) сана-
тарнай - лицензиялааһын
нормалары, бородууеу-
һыһа аһаһааһын бэрээ-
һыһаарын тоһо тутуһа-
рын, бородууеуһаа хаа-
чыһааһын, о. д. а. көр-
дөбүлэри бэрээдэһи-
һын өрө баран түмү-
һын өһөрөр. Оттон сыана ко-
митетэ тарихтэ (предприни-
мателэ) аһаһаары та-
баардарынан сыананы
олохтоһуһун бэрээдэһи-
һын олохтоһуһун састаап-
тарын, бородууеуһаа хаа-
чыһааһыһын тоһо
тутуһарын бэрээдэһи-
һын.

Олохтоох дьаһалта
атыһааһын нэһилиһиһаа
иһигэр, тоһо ко-
дүүстээхтин үлэһитин,
үлэкир режимин, күннэ-
тэ туттуларын таһаардар
ассортименттарын аһа-
һыһын быраабыһааһын тоһо
тутуһаарын, аһаһа-
һааһыһын бырааптарын
нэһилиһиһааһын көрөр.
Тарихтэ (предприни-
мателэ) иһа органыгар ба-
рэһиһааһыһын барыһын
аһаһаарын, лицензия
иһа төлөбүр киллэрдэһи-
һын, оройуон дьаһалтатын
баһыһыһын дьаһалтаһын

киһиһааһын лицензия бэр-
иллэр. Лицензия иһа тө-
лөбүр кэһмэһи бу күннэ-
рэ быһаарыһааһын, ол 50
бырайыаһын республика,
ойон аһааһын оройуон бэр-
эһаарыһааһын иһигэр.
Лицензияны ыһаа тар-
ихтэ (предпринимателэ)
лицензияһааһын этилэр
көрдөбүлэри тутуһааһын,
кэһаа түбэлтэлэригэр эһо-
номическай санациялар
туһааннааһын эбэһааһын ли-
цензията бэрээдэһи.
Натаһа ИВАНОВА,
оройуон дьаһалтатын
тариха.

КАПИТАЛЬНАЯ ТУТУУ: ТҮМҮКТЭР, СОРУКТАР



СИТИМ

Ыччакка аналлаах таһаарыы

ИЙЭЛЭР — БАЙЫАННАЙ ЧААСТАРГА

Сулууспалык сыйдыр рес-
спулордоох ийалар рес-
публикатаагы комитетта-
рын тэрийинитивон 9 ки-
һиллэх делегация Забай-
кальскай байыаһыай уо-
куруна бари сырытта.
Кинилэр биниги уолат-
тарбыт сулууспалыар
чаастарын олохторунда-
һахтарын билескидилэр.
Делегацияны комитет
председателя В. И. Ки-
риллина салайда. Кини
састаабыгар Бүлүүттэн
Е. Х. Тимофеева, Нам-
тан М. Н. Максимова,
Чурапчыттан бу строка-
лар автордара, Уоһно Бү-
лүүттэн М. Н. Матахова,
Дюккусийтан «Знание»
общество лектора Е. Н.
Зуева, ханыат үлэһиттэ-
рэ Л. Н. Асенкритова, Л.
Андрянов, бизнесеретик
С. К. Анисимова киирсэй
сырыттыбыт.

Улан-Удэз байгалийн чаас гостиницатгаар гү-
хэрдлэр. Забайнальснэй
байгалийн уокурук ко-
мандуюнгийн уонна ба-
йгалийн чаастар коман-
дигарын хытта хаман
сэлдэрбытын булаан-
наахыт. Ол быгмыта-
нан сарынгаар ннн агы
хайдммыт 5 кнн Улан-
Удэз хаалла, 4 кнн Чи-
тага кэттүбүт. В. С. Тре-
ть, мов аасныт сэлга Егор
Гайдары хытта Чурагчы-
га сэлдэрэснэйт эбит. Уу-
та-хаара суох, олус ку-
раабын дойдлуаххыт днн
алхымнытын кэсэтэр.
Читага уокурук командо-
вниетын штабыгар туох
баралааххытын, булаан-
нааххытын хытталасте-
дэр хонна волаттарбыт

сулууспаһылар чаалтарыгар ирдээн хоннортоотулар. Уолун сулууспаһылар чаалыгар Домнага Саха сириттэн 40-ча оҕо биир эбит. Салдаһтар олорор казарналарына, ну дуустарыт, санчастарыт, бааныһыстарыт, байланыһааччыларын көрүгөрүлүр. Хаһа да сытдыбыт иһин бэрээдэп, ыраас, барыта уурбуттуппуг курдук хомуллубут объекттары көрөбүт. Мадна 1000 көрүгэ салдаат сулууспаһыахтаабыттан билигин 150-тан ара тахсаалар үһү. Оһон хас бириэди салдаат 3-4 күһүн өһүсүгэр үлэлиир эбит. Спайыт ырааһапп үлэлээхтэр — көчөтөрдөр, Абыһахтара бэрт бөһүлүдүуурустубалара сөтөрү сөтөрү кэлэр үһү. Гастапп бары салдааттары муһунан уоскай көп-сөһүстүбүт, санаабыттан аҕастастыбыт, туох ыраахтаттардаахтарыт билес-тибүт. Оһон Саха сириттэн сытдыар оҕолору дааһаппар «буоһиэһа» ба-сылаастыбыт.

Өсінді 20-ші арқа салды.
ты қытта көрсетеді. Со-
рохтор сулууелалың

постарыгар, сорохтор
Москва анианнары Сер-
рухон куоракка техника
илдэ барбыттар. Манна
бичили оройуоһунутта
А. Д. Нишифорон (Сы-
лаар), А. А. Лыттин
(Чыаппар), Е. Н. По-
сельская, Г. В. Попов
(Чурааччылар) бааллара.
Н. А. Гоголев, К. К. Ка-
ринзон үлэбэ сындыар
буолан кыһан кэлбэтэ-
тэрэ. Командырдар кэл-
сииринэн, уолаттарбыт
бэрээдэктээхтэр, тулуу-
рдуулар, бэртээхэй уру-
ду аһаттар, сурусууттар
үнү. Уопсайынан, сур-
дээх истиге, аһырах ты-
лынан ахталлар. Бири-
диннээн эмэ тыл-тылга
иһирсиктэ быһыны тахса-
рын кистээбэттар, ол ты-
нан баран «нырдыба-
тар» өйдөрдүн атаааста-
баттар диин көпсөннүлэр.
ону байыт уолаттарбыт
даһаны билгээтэллэр.

Чаастарыгар сарымар-
датын кизикээнга дитарп
солото суох курдук сыл-
дьаллар. Үүн үлээннр,
ким үөрэнэр, ним посна
турар. Байлэригэр көмө
хайаайстыба л а х т а р
эбит. Унно ынах сүөһүнү,
сийишиһэни, куруолугу
туталлар. Хотоннор
олус ыраас, эинэ бэрэз-
дэн бөбө. Астара-үөллэ-
рэ, отторо-ыастара далай.
Ынахтарын саллааттар
бөһөлэрэ ыттар эбит.
Онон хас сарымарда ах-
сым үтү пһаалар үһү. бө-
бөлэрэ көмө хайаайсты-
бадаат буоланнар этиэн
мининэнэллэр, сөрөх
чаастарга курдук көн-
сүөрбөт сүбөттөр.

Орто Азия уюша Кан-
дан республикаларыттан
сулуусулдааччылар суох-
тар. Атын государство
буоланиар барыталаабыт-
тар. Ошон, суннунун,
иууччалар, сахалар, бу-
риттар хаалбытар. Сал-
дааттар астана-уоллор
олус учугай, дыкталлар
пелардыр буоланиар
иниингэ даганы, далай
даганы. Минтин уолбу-
нуун салгастарыгар олох-
тообуттара. Ошо туорт
уол эитэн сыталлар ош
Канга билим астан
далаабыттарыгар биір э-
мтэнэр иуучча уол «Ма-
на Лунаа хаалларыа-
ры» диир бары тусла
бүдүүүдэ уураи кабыта
Канга чуолкайдан бил-
битин эмтэнэн барыт ба-
раах тахсыбыт Мага-Ха-

галастан сүлдээр Луна
Попов дүн уулга уурал-
лар збит, Риндэ санаа-
тахха дуона суох курду-
гун илний, бинрээ сулуус-
намыр табаарыстарыгар
бэлдэмт бэлнэтэ буолла-
да дин. Уорэ санаттым,

Биһиги орйоммутуттан Д. И. Еремеев госпитальга киирэн баран уһун кэмгэ дьонугар суруйбатах. Ону ирдэһэн тийгэ сырыттыбыт. Уолбу үтүөрөн тахсан хаалбыт этэ. Врһа! «Пневмония»лаан киирэн 4 ый курдук эитэннэ. Үтүөрөн тахсыбыта, Туруга үчүгэй. Туку үлэлээбит оҕонуй? Көмүс илиилээх ыччат, туку барытын сатыыр.— диил истигиник хайгыыр. Аны ол уол чааһын көрдөөн булаймыт бэйэтин көрүстүбүт. Госпитальтан тахсаатын кытта дорубуйатын өссө бөдөргөтөр сыалтан бэйэлэрин сичастарыгар кылларбнттор. Уолбут биһр дойдулаахтарын көрөн үөрдэ, дьонуттан сурук түптүтүн туһунан нэпсээтэ. Биһигинэн дьонугар суруй ытта. Песчаннага сулууспалыы сылдыар Валя Синцева уонна Валя Барашкова көрүстүбүт. Үчүгэйдик сыдыаллар. Биһрэ штабка суруксуттуур, биһрэ уруһуйдуут айдут.

Салдвыбыт чаастарбытыгар бэрэдэн бөҕө. Эрдэттэн бэлэмнэнэн, онгостон керсөөллөрө буолуо диэн киһи санаата буолбат. Билиҥи автобуска олорон наадалаах чаастарбытын уһундук көрдөн, ыйдаран булалыт. Оччо ханна тийэрбитин эрдэттэн ким даҕаны билбэт. Байыаннай чаас эд-бэҕэ да борт.

Чита таймгаады чаастарга бэрээдэк, дыһесипилиниэ чакчы бар зонт. Саха сириттэн биердинлээн төрөһүүттэр оҥолоругар тийиэ сымдаалларга аминэ корсүүтааатыбит. Кинилэр даҕаны улаханчык астымыттартын туһунан көһөннлэр.

Түмүндөр өздөрбүз
сулууспалыңар маастарың
командованчаларың ың-
та ыңса сыйлахың тузунар-
бың паада жүйт дүйн са-
паада калың.

Мария МАТВЕЕВА

ЭДЭР СПЕЦИАЛИСТ

рнэн пичинэ 10 сэлтэн
итгэлэ суох республикада
олорбут эдэр специалистар-
та БИНАХ күүһүгэр иир-
биг күүттэн—1993 сэл
олуһуу 27 күүттэн 80
тырыһааннаах надбавканы
аагар туһунан этиллэр.

БАСТАКЫТЫНАН, итгнэхэ сүрүн мэлэйнээн ыччаттар бэйэбит түмсэргэ дьулуспатахпыт буолла. Биир эма ыччат идея нилдэрбэтэ, мань оноруохха сөп, хадаа дигэн эппэтэ. Оруоруон ичинин биир да тэрилтэтигэр ыччат түмүүтэ суох, нэһилэнтэргэ. Сыланган уратыта, уотгаахтык-күөстээхтик ылсыбыт суогуун тэнэ. Итиннэ бийиги, үс хамнастаах үлэһит, төһө да сирэй буруу сүмүппүт иһин, тастан көмө суога охсуулаах буолла. Нэһилэнтэргэ бу дыналаны Сэбиэттар, дыһалталар, тэрилталарга салайааччылар бастаан утаа сүрүннүүлэрэ буоллар дин санылбын.

[illegible]

Үлчхаттар хайдах оло-
робутуй? Тус бэйэм са-
наабар, олохлуг нс хоноо
но дьадагым, билингэ-нө-
рүүгэ, культурада тарды-
һынбыт тутах. Чэ, холо-
бур, нэдиэлэвэ бинрдэ
буолар үнүүнүү да ылан
көрүххэ, Манна музыка
эрэ холбонор, Онтон атын
мэлигир. Кыхахтаахпыт
буоллар культура, искусс-
тво эйгэтннтэн билиһин-
нарэр чаастаах олоруох-

Мин үнүс сымбын Дю-
нуускайдаагы культура
уонна искусство колледжи-
гар үөрэнэбин. Олорор
усулуобунабыт үчүгэй
бастына үөрөхтээхтэргэ үр-
дэтиндибит стипендия кө-
рүлүр, сорохтор ону та-
һынан оройуоналарга
эмиэ нөмө харчы ыла-
лар.

Бийиги тохсуо буолан
бу колледж аан бастаан
аһылыларыгар төрүт куту-
ланы ууһтар салаада
кириһиппүт. Маныа саха
үгэстэрин, абыччаларын,
араас түгүннэргэ тоһорул-
лар сирдэрин-туомунарын,
ону тэҥэ саха ырыаты-
гар-тоһугар үөрөнөбүт.
Бирдэ санаан көрдөххө,
кыһынаххаан ыллырар дуу.
Көхсө Тарпан дук соҕо

ЦИАЛИСТ

Итгнэхэ сорохтор эдэр
специалһынан ким ая-
дыллыхтаагдар мунаарал-
дар. Сокуонга этицлэри-
нэл, эдэр специалһынан
аярмалдар:

— үрдүк эбитэр орто
аналдаах үөрөх заведе-

ТҮМСҮБЭТЭХИТИНЭ— ТЭБИЛЭБИТ

Оройуонга мччат түм-
сүүтэ тариллибтэ сыл
анара буолла да, үпэ тү-
мүтэ бэрлэ суох. Онон,
баҕар, маныаха сыһаан
наһа дьон сүбэ-саргы буо-
лааһааллар, мччаттар бэ-
йэлэрэ өйдөөн кэмбө кэ-
лэйиэллэр диэн, «Сатим-
кэ» суруйарга быһаары-
һын.

кафетын үлэлэтэн көр-
бүүпт. Остолобуой үлэ-
ниттэре ыччаттар айдда-
рыахтара динь динисим
миттэре эрээри, үчүгэйдэ
аастытара. Мин санаа-
бар, хамны бабарар кий-
ып-ыраастык хомуллубут
тулсагайдын кнэргэтилли
бит динэе бадарааннаах
атагынан книрис суога
Ыччакка да оннук—куль-
турнайды: тэрилликбит дьа-
һаллар элбийллэре, динэ
бит-уоппут, тууалылар ай-
гыбит культуурага онуоха
дүүрөлөһөрө эбитэ буол-
лар ыччат да тардыныа
этэ. Үлэе дьобуулаах,
элбэх ситиннилээх ыччат-
тар бааллар эрээри, агар-
дасты ыччат арыгылыыр,
бэрээдэги кээр динь буол-
лар. Көлтөччи куһаганы
хостуохтаагар, ыччат үчү-
гэйигэр тирөөдирэн кинини
айүүр, өрө тардар туһа-
лаах буолуога. Эдэрдэр
ордун бу курдун ыарахан
кэмгэ субэге-амага, ойб-
булга, хаалыһаллар.

Чурапчы спортивнай оройуонунан сурадырбыта өр буолла. Чахчы да спорт кайа баҕарар көрүнөр Чурапчы ыччата ылсан дьарыктаннарына, тэҥнэхтэриттэн хаалбат курдук. Оройуон кинигэр спортивнай саалалар да аҕыйаа суохтар, ол эрэри биир да спортивнай секция ыччаттарга үлэлэбэт. Бэйэбит коммерческай турнирдарыгыта сатыыбыт эрэсэ, кыһахха ыла.

Биһиэхэ олус
интэриэһинэй

тусуга суох курдук. Оттон ону идэтиһибит, толору баһылаабыт дьон толордохторуна, бу дэтэтэ албэрин, истэргэ көрөтүн! Оһуокайы оройуон-оройуон ахсын эмээ тус-туһунаннык ылымьыллар, тутталлар-каптааллара эмээ атын. Биһиги урут, баар, аанһа билбэт, сатаабыт дьон ырыатын-тойугун эра истэн, үгүкүүтүн көрөн бэлэбит хаарыаһнаах културабытын сөччө ахсарбатахпыт буолуо. Ол иһин манньын колледж аһылым-бытыттан, албах идэтиһибит толорооччулар.

ийг өөрийн бүтэрбэлт;

—Ол аямын тэрилтэтигэр наахаллыгыттар аахаллыгыттар илэтинэн үлэли кэлбит эбэтэр үлэли кылдыр;

Рынок сырьевых ма-
териалов атын оюу-санааны,
дөбүрү, эркектер. Оро-
йуон ыччата коммерция-
ная, предпринимательст-
вонан дьярыстаннын сөн
этэ. Ону баара билинбөт-
көрүүбүт олус кыра. Чуо-
лаан, юридический өртү-
нүн. Ыччат олодор, үлө-
түгөр маалдаах инфор-
мацияны булан, мларга
улаханнын кырыратар.
Мамыкта кемелдер юри-
дический консультация
үлэлнре буоллар туһа-
лаах буолуох этэ.

Итидний билэг-нэрбэг
буудлуутан эдэр дьон со-
циальной өртүнэй хэмүс-
кэлэ суох хаалхыalara,
туһаныахтаах да чөлчө-
тлэлэринэн туһамматта-
ра, гражданин быһыыты-
нан быраалтарын кыайан
туруулалспаттара баар
суол.

Оройуон ыччаттара түмсөрбүт буоллар олох-пут нэтирээһинэй, ич хоһоонноох буолуох, бу ыраахан кэмгэ байэбэтин илүүскэнэрбитигэр, оройуонмут сайдыытыгар кэми-тирэх буоларбытыгар кыахтар үөснүөхтэр этэ. Ыччат олоһор көрсөр проблемата албэх: идэ ылыы, үлэ булуу, дыакуот тэриини, тус дьоруу сайыһнарыы, сизэр-майгы өртүтүн туруктаах булуу, төрөөбүт норуот үгэстэрин билли, итэрини, о. д. а. Мин бу сүрүктэр ил элэстэр төхтөөбүтүн, ол абаар ыччат түмөз илтиһэ итин быһаарсар кыалдыбат — ким кыахтаах ситиһинэрэ, ким кэмгэр дьаалыбатах, кыага суох төбөлүнэрэ. Түмүстэхпитинэ, оройуонмут хас биһрднн ыччата тирэхтээх, көмөлөһүннэрэрдээх буолуоҕар саарбаллаһабыһын.

Дмитрий ЗАХАРОВ,
оройуон ыччатын түм-
суутун салайааччыта.

баар буолуохтарыттан үө-
сүбүт эрэ.

Колледж итгэн тахынан
режиссердары, музыкан-
нары, үнүүхүтгэри, эс-
тэрдэ уонча цирк артиста-
тын, уус-уран салайаач-
чылары бэлэмниир салаа-
лардаах. Ошон ыччат бэ-
лэтин дьоруунан көрөн
кирэрэгэр талара ақыла-
та суох Чурапчытан са-
каны аатырдыбыт-сура-
дырдыбыт элбэх ырыа-
чыттар, артистар тахсы-
быттара. Ол кэлин ага-
рымсыла баһытмайбытта,
Билэгин нуруот сайдар,
барбарар кэмгэр экинэ
ере охсон тахсарга кыах
бар. Ол—ыччат иднүүт-
гэр.

Анастасия
ПАГЛАНЧА

сылан туола илик үлэнт.

Наталя ИВАНОВА,
оройуон дьахталатын
юриһа.

